

RAAP-NOTITIE 2397

Plangebied Spijkerhofdwarsweg

Gemeente Millingen aan de Rijn

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Bureau van Droffelaar

Titel: Plangebied Spijkerhofdwarsweg, gemeente Millingen aan de Rijn; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: september 2007

Auteur: *drs. F. van Oosterhout*

Projectcode: MILS

Bestandsnaam: N02397-MILS.doc

Projectleider: drs. F. van Oosterhout

Projectmedewerker: drs. N.M.J.E. Boemaars

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: 405400

ARCHIS-waarnemingsnummers: nog niet verleend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 24093

Autorisatie: drs. E. Heunks

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwendseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Bureau van Droffelaar heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in augustus 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande woningbouw in de gemeente Millingen aan de Rijn. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die archeologische verwachting en een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

Tijdens het veldonderzoek zijn zo goed mogelijk verdeeld over het terrein 7 boringen verricht (figuur 1).

In overeenstemming met de verwachting op grond van het bureauonderzoek (hoge verwachting voor vindplaatsen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen; zie § 2.2) is in het plangebied tijdens het bureau- en inventariserend veldonderzoek een archeologische vindplaats aangetroffen.

Het streven van de nieuwe monumentenwet is archeologische vindplaatsen zo veel mogelijk in de grond te behouden. In verband met de mogelijke aanwezigheid van (deels) intacte archeologische resten in de ondiepe ondergrond wordt aanbevolen bodemingrepen te beperken tot de bovenste 30 cm vanaf het huidige maaiveld. Alleen op deze manier blijven mogelijk aanwezige archeologische resten behouden.

Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, wordt aanbevolen de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging nader vast te stellen door middel van een proefsleuvenonderzoek. Dit om in een vroeg stadium over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaats.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Bureau van Droffelaar heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in augustus 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande woningbouw in de gemeente Millingen aan de Rijn. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die archeologische verwachting en een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

1.2 Plangebied

Het plangebied (1.500 m²) ligt direct ten oosten van de Spijkerhofweg, ten noorden van de Spijkerhofdwarsweg en ten zuiden van de Heerbaan. Het plangebied bevindt zich ten noordwesten van de dorpskern van Millingen aan de Rijn (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 40D van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000) en wordt begrensd door de volgende coördinaten: 199.623/431.067; 199.645/431.064; 199.647/431.136 en 199.626/431.137. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasland.

1.3 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). In het kader van het Interimbeleid werkt RAAP onder de opgravingsvergunning van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst). Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt in een zone met afzettingen van de Leuthse stroomgordel. De Leuthse stroomgordel was actief vanaf 2487 voor Chr. tot 193 voor Chr. (Berendsen & Stouthamer, 2001). Op basis van de zanddiepte-kaarten wordt ervan uitgegaan dat het beddingzand zich bevindt op gemiddeld 100 cm -Mv (Berendsen e.a., 2001). Bij een onderzoek ongeveer 150 m ten oosten van het plangebied zijn de beddingzanden aangetroffen vanaf gemiddeld 110 cm -Mv. Deze beddingzanden worden afgedekt door een dun pakket oeverafzettingen (Heunks, 2003).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit kalkhoudende ooivaaggronden in lichte zavel met grondwatertrap VII (Stiboka, 1975: code Rd10A).

Archeologie

In ARCHIS staan verschillende archeologische vindplaatsen geregistreerd uit (de omgeving van) het plangebied (straal van ongeveer 300 m). Ten westen (150 m) van het plangebied is een Romeins crematiegraf ontdekt bij de aanleg van een riolering (ARCHIS-waarnemingsnummer 3543). Ongeveer 300 m ten oosten van het plangebied zijn bij booronderzoek een fragment aardewerk uit de Bronstijd en een fragment onverbrand bot aangetroffen in een verstoorde context (ARCHIS-waarnemingsnummer 405574). Bij een ander booronderzoek (Heunks, 2003) circa 150 m ten oosten van het plangebied is op 90 cm -Mv in onverstoorde context een fragment aardewerk aangetroffen dat gedateerd wordt in de periode Late IJzertijd t/m Romeinse tijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 57050). Bij de archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden op deze locatie (Heunks, 2005) zijn de vondsten beperkt gebleven tot één fragment Pingsdorf aardewerk (ARCHIS-waarnemingsnummer 400011).

Archeologische verwachting

Volgens de Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Millingen aan de Rijn (Heunks, 2003), de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) en de Cultuurhistorische waardekaart van de provincie Gelderland (Provincie Gelderland, 2004) geldt voor het plangebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Op grond hiervan en op grond van de aanwezigheid van oeverafzettingen en de datering daarvan, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Gezien de geologische situatie worden de meeste resten verwacht binnen circa 150 cm -Mv.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Tijdens het veldonderzoek zijn zo goed mogelijk verdeeld over het terrein 7 boringen verricht (figuur 1). De gehanteerde boordichtheid wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 200 cm -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit oever- op beddingafzettingen. De donkerbruingrijze bouwvoor gaat op gemiddeld 40 cm -Mv over in oeverafzettingen bestaande uit bruingrijze tot lichtbruingrijze uiterst tot sterk siltige klei. In de top van de bodem is sprake van grindbijmenging, mogelijk afkomstig van een dijkdoorbraak. De oeverafzettingen worden naar beneden toe grijzer en zandiger en gaan op een diepte variërend van 130 tot 170 cm -Mv over in beddingafzettingen. De beddingafzettingen bestaan uit lichtgrijs, matig siltig, matig fijn tot matig grof zand.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 4 van de 7 boringen archeologische indicatoren aangetroffen (tabel 2 en figuur 1).

boring	bovengrens in cm -Mv	ondergrens in cm -Mv	aantal	vondstcategorie	begindatering	einddatering
2	80	80	1	aardewerk	Late Bronstijd	Romeinse tijd
4	50	50	1	onverbrand bot		
7	55	85	1	houtskool		
	55	80	2	aardewerk	Bronstijd	Vroege IJzertijd
	55	80	1	aardewerk	Middeleeuwen	Middeleeuwen

Tabel 2. Archeologische indicatoren per boring.

Alle archeologische indicatoren zijn aangetroffen in de onverstoorde oeverafzettingen en bevinden zich op 50 tot 110 cm -Mv. Er is geen duidelijke archeologische laag aangetroffen, maar in verschillende boringen zijn de oeverafzettingen enigszins 'vies', wat veroorzaakt kan zijn door bewoning van het gebied in het verleden. De kans is groot dat zich in de ondergrond nog archeologische resten bevinden.

Vindplaats Spijkerhofdwarsweg te Millingen aan de Rijn

- 1. ARCHIS-vondstmeldingsnummer:** 405400
- 2. Coördinaten:** 199.636/431.103; **Kaartblad:** 40D
- 3. Gemeente:** Millingen aan de Rijn; **Toponiem:** Spijkerhofdwarsweg
- 4. Maaiveld:** grasland
- 5. Geomorfologie:** oeverwal
- 6. Hoogte maaiveld t.o.v. NAP:** circa 12 m +NAP
- 7. Complextype:** nederzetting (waarschijnlijk)
- 8. Datering:** Neolithicum t/m Vroege IJzertijd, Middeleeuwen
- 9. Vondsten:** uitsluitend vondsten uit boringen
- 10. Diepteligging archeologische laag/vondsten:** ca. 50-110 cm -Mv
- 11. Globale omvang vindplaats:** onbekend

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In overeenstemming met de verwachting op grond van het bureauonderzoek (hoge verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m de Late Middeleeuwen; zie § 2.2) is in het plangebied tijdens het bureau- en inventariserend veldonderzoek een archeologische vindplaats aangetroffen. Op grond van het aardewerk en datering van de stroomgordel is de vindplaats te dateren in de Prehistorie: in de periode Bronstijd t/m Romeinse tijd. Daarnaast is een fragment middeleeuws aardewerk aangetroffen dat mogelijk verband houdt met middeleeuwse bewoningssporen in het gebied.

De vindplaats is waarschijnlijk groter dan het plangebied. Aangezien op de diepte waarop de fragmenten aardewerk zijn aangetroffen geen bodemverstoringen zijn waargenomen en er onverbrand botmateriaal aanwezig is, lijken de gaafheid en conservering van de vindplaats goed te zijn. De verwachting is dat vanaf 50 cm -Mv archeologische grondsporen in het plangebied aanwezig kunnen zijn.

4.2 Aanbevelingen

Het streven van de nieuwe monumentenwet is archeologische vindplaatsen zo veel mogelijk in de grond te behouden. In verband met de mogelijke aanwezigheid van (deels) intacte archeologische resten in de ondiepe ondergrond wordt aanbevolen bodemingrepen te beperken tot de bovenste 30 cm vanaf het huidige maaiveld. Alleen op deze manier blijven mogelijk aanwezige archeologische resten behouden.

Indien besloten wordt dat de vindplaats niet behouden kan worden, wordt aanbevolen de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging nader vast te stellen door middel van een proefsleuvenonderzoek. Dit om in een vroeg stadium over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaats.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. e.a.**, 2001. *Zand in banen - Zanddiepte-kaarten van het Gelders rivierengebied, met inbegrip van de uiterwaarden*. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer**, 2001. *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.
- Heunks, E.**, 2003. Gemeente Millingen. Een archeologische beleidsadvieskaart. *RAAP-rapport 885*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Heunks, E.**, 2003. Acht ontwikkelingslocaties in de bebouwde kom van Millingen aan de Rijn. *RAAP-notitie 446*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Heunks, E.**, 2005. Plangebied bouwlocatie 12 Eisenhowerhof, gemeente Millingen a/d Rijn; een archeologische begeleiding. *RAAP-notitie 1308*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Provincie Gelderland**, 2004. *Cultuurhistorische Waardenkaart Gelderland (CHW-Gelderland)*. Provincie Gelderland, Arnhem.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Stiboka**, 1975. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 40 Oost Arnhem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

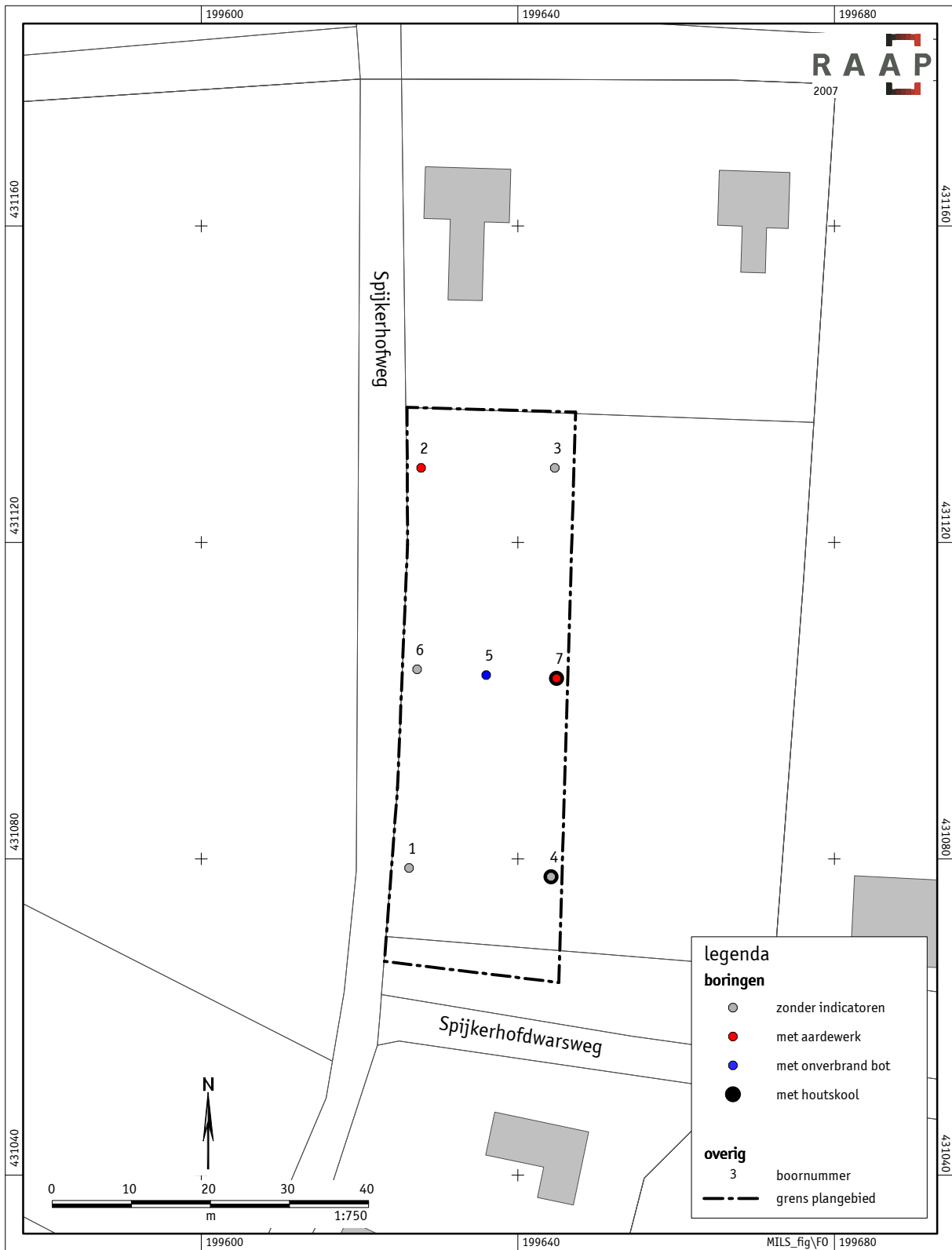
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Tabel 2. Archeologische indicatoren per boring.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

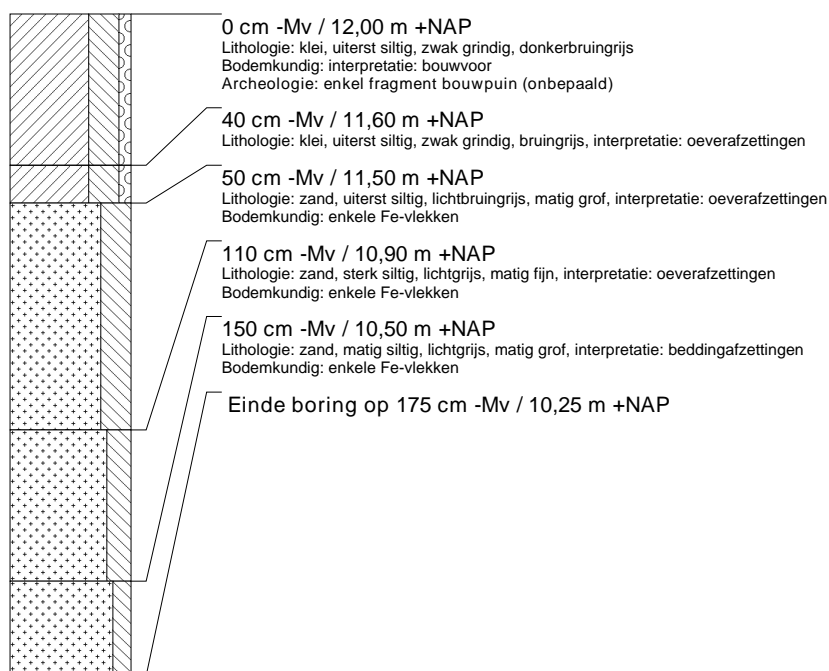

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

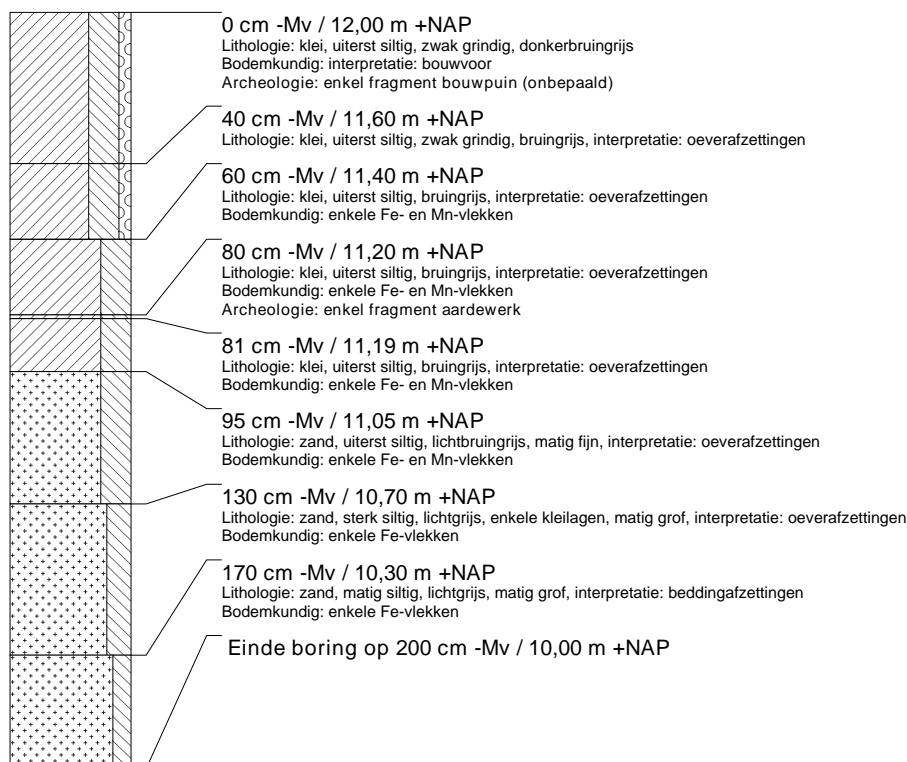
boring: MILS-1

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.626, Y: 431.079, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12.00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

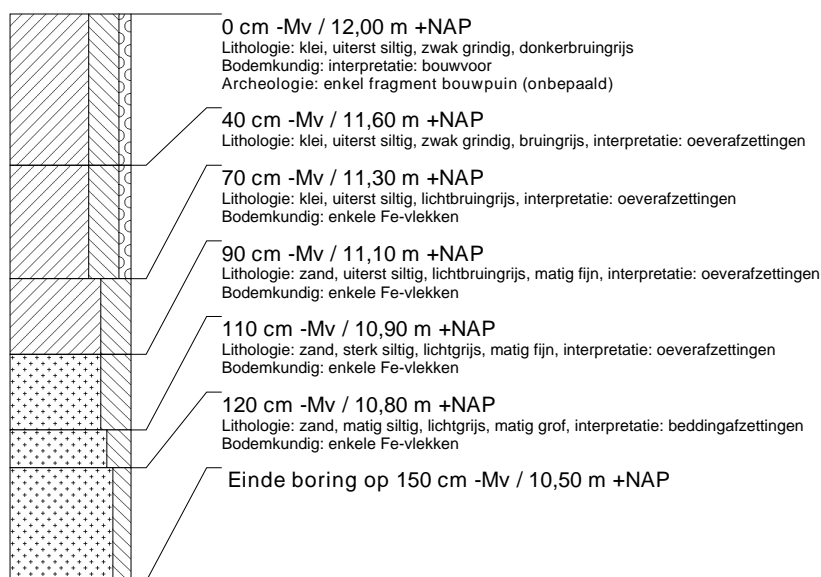
boring: MILS-2

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.628, Y: 431.129, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12.00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

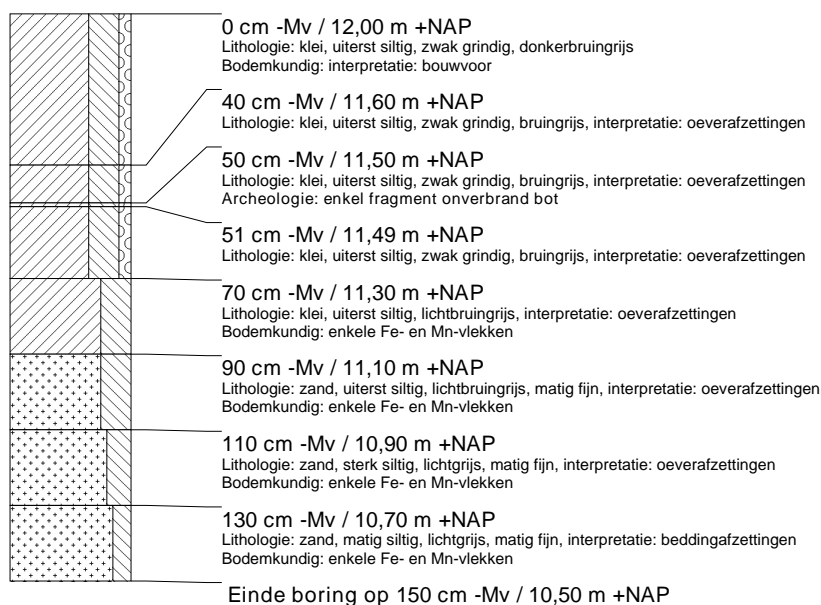
boring: MILS-3

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.645, Y: 431.129, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12.00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

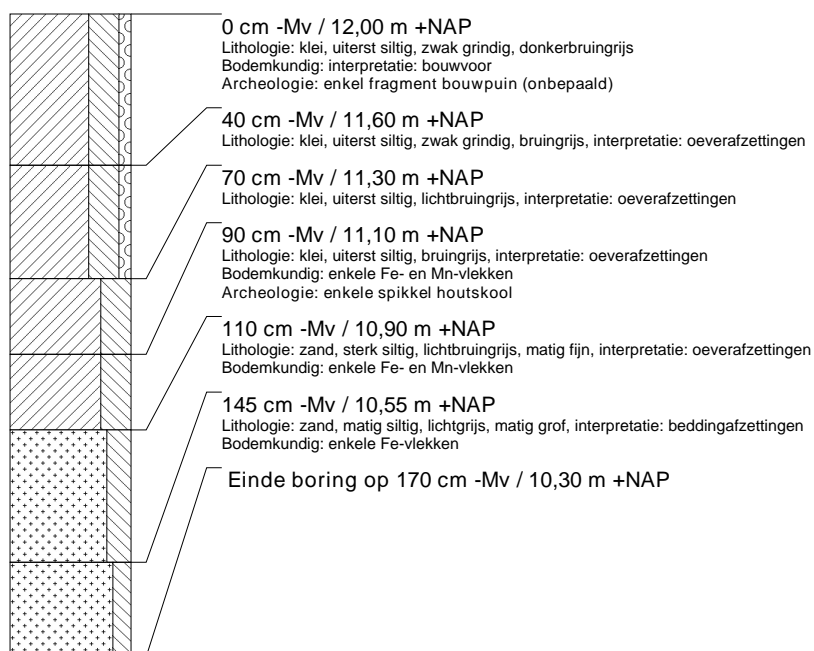
boring: MILS-4

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.644, Y: 431.078, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12.00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

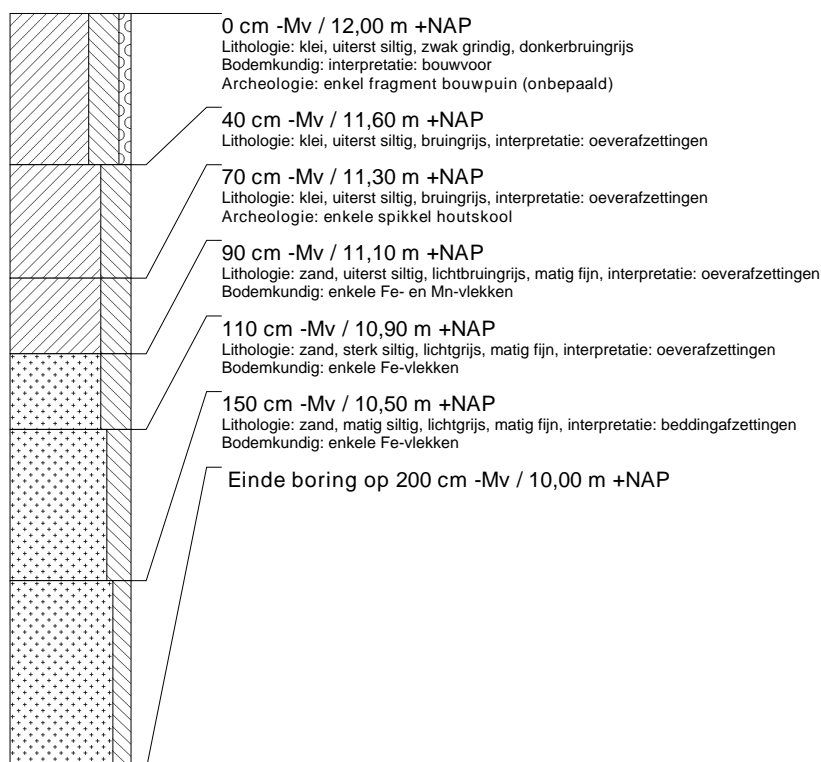
boring: MILS-5

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.636, Y: 431.103, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12,00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

boring: MILS-6

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.627, Y: 431.104, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12,00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

boring: MILS-7

beschrijver: FO/NB, datum: 30-8-2007, X: 199.645, Y: 431.103, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40D, hoogte: 12.00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: 1:25.000 topkaart, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Millingen a/d Rijn, plaatsnaam: Millingen aan de Rijn, opdrachtgever: PP, uitvoerder: RAAP Oost

